

6 juni 2022

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Betreft: beleid provincie Zuid-Holland staat op gespannen voet met de klimaatdoelen

Geachte lezer,

In de plannen voor het realiseren van de klimaatdoelen krijgen provincies en gemeenten een grotere rol. ‘Mijn’ provincie Zuid-Holland heeft het grootste natuurtekort en is de grootste CO₂-producent van Nederland. Hier verbruiken bedrijven 80% van alle energie. Dat geldt ook voor mijn woonplaats.

Het energieverblindende Nederland leeft al jaren ver boven zijn stand. De prijs daarvan wordt steeds hoger voor natuur en klimaat. En nu gaat het ook pijn doen in de portemonnee.

Gezien mijn ervaringen in de dagelijkse praktijk maak ik mij grote zorgen als de provincie Zuid-Holland en gemeenten in mijn regio meer invloed gaan krijgen, gezien hun huidige fossiele beleid en zorgelijke omgang met de rechtsstaat rond de toch al traag verlopende natuur- en klimaataanpak in Zuid-Holland.

Fossiele beleid gaat onverminderd door

Het huidige beleid van de provincie Zuid-Holland en van gemeenten in mijn regio is nog steeds gebaseerd op de vorige eeuw. De nadruk ligt op meer fossiele grootverbruikers (waaronder kassen), industrie, wegen en (vracht)verkeer. Dat beleid zet de leefbaarheid verder onder druk en brengt de natuur- en klimaatdoelen in gevaar.

De rol van gemeenten en de provincie is bepalend voor de controle en handhaving van milieuregels. Die schieten echter structureel te kort en dat heeft direct gevolgen voor de natuur- en klimaatcrisis.

Ter illustratie heb ik een analyse rond diverse dossiers in mijn regio bijgevoegd, waaronder de aanleg van het zogenaamde Vijfde Dorp met industrieterreinen in de Zuidplaspolder. Deze analyse beschrijft de huidige aanpak en tekortkomingen van de provincie en gemeenten in de praktijk. En toont hoe het anders kan.

Andere verbeteringen

Structurele besparingen

Een thans nog onderbelichte manier om relatief snel en structureel te besparen op fossiele brandstoffen is het afschaffen of beperken van natuur- en klimaatschadelijke (luxe)goederen. In de analyse is een concreet voorbeeld opgenomen onder het kopje ‘Overconsumptie’.

Rapportages CO2-uitstoot

Door tijdelijke effecten en boekhoudkundige trucages met de uitstoot van de lucht- en scheepvaart, afval- en biomassacentrales¹ is de CO2-uitstoot volgens EKZ met circa 25% gedaald t.o.v. 1990. Zonder deze tijdelijke effecten en trucages is dat slechts 10-14%. Gaat EKZ ook rapporteren over het verschil tussen de boekhoudkundige en werkelijke daling van de CO2-uitstoot, waarbij de laatste vooral relevant is voor het klimaat?

Milieuvoorschriften

Volgens mijn informatie bestaan er tekortkomingen in de landelijke milieuvoorschriften n.a.v. de Crisis- en Herstelwet uit 2010. Deze voorschriften worden in mijn regio breed ingezet om de milieuregelgeving af te zwakken. Met meestal nadelige gevolgen voor natuur en klimaat, zoals ook blijkt uit de eerder genoemde analyse. Dat geldt ook voor het veel toegepaste Activiteitenbesluit, dat alle inspraak uitsluit. De milieuvoorschriften staan op gespannen voet met EU-regelgeving, hebben vaak impact op natuur en klimaat en zijn dan ook aan een grondige herziening toe.

M.E.R. en klimaattoets

Dat geldt ook voor de regelgeving rond de m.e.r. en het m.e.r.-beoordelingsbesluit. Deze worden opgesteld in opdracht van de belanghebbende. De betalende opdrachtgever heeft daarmee directe invloed op de gewenste uitkomsten, zoals in mijn woonplaats is gebeurd.

Een werkelijk onafhankelijk uitgevoerde m.e.r.-beoordelingsbesluit) geeft betere kwalitatieve waarborgen. En kunnen deze dan tevens worden voorzien van een verplichte stikstof- en klimaattoets?

Hoe eerder, hoe beter

De provincie Zuid-Holland en gemeenten hebben een grote impact op natuur en klimaat. Middels bestuurlijke gedragsaanpassingen is het volgens mij mogelijk om sneller afscheid te nemen van het fossiele verleden. Structurele samenwerking met de natuur kan dat proces versnellen, zoals aangegeven in de analyse. Dat alles vraagt om een meer natuur- en klimaatgerichte bestuurscultuur en bijbehorende regelgeving. Hoe eerder, hoe beter.

Ik ben gaarne bereid dit schrijven mondeling nader toe te lichten.

Bijlage: Analyse provinciaal beleid

¹ Biomassacentrales produceren thans 19 Megaton CO2. Dit gaat verder stijgen door nog te bouwen centrales.

Analyse provinciaal beleid

Inleiding

Nederland staat binnen Europa al jaren hoog genoteerd op zorgelijke lijstjes: meeste CO₂-uitstoot per hoofd van de bevolking, meeste stikstofuitstoot^A, slechtste kwaliteit van het oppervlaktewater, een toenemend verlies van biodiversiteit en een hoge gifbelasting (o.a. pesticiden, PFAS, PAKS, dioxines, benzeen) door o.a. de energie-intensieve chemische en asfalt industrie.

Zelfs ons drinkwater loopt op steeds meer plekken gevaar. Agrarische en industriële bedrijven verergeren kwalitatief (vervuiling) en kwantitatief (grootverbruikers) de toch al snel toenemende gevolgen van klimaatopwarming voor het grondwater.

Door de Russische aanval op Oekraïne heeft de geopolitieke veiligheid inmiddels een grotere rol gekregen, gezien de afhankelijkheid van (fossiele) grondstoffen afkomstig van autocratische regimes. Nederland is sinds de oorlog wereldwijd de 4^e fossiele hoofdsponsor¹ van Poetin's regime. Rotterdam is wereldwijd de grootste haven voor Russische brandstoffen.

Bedrijven verbruiken volgens de provincie Zuid-Holland 80% van alle energie en dat geldt ook voor mijn woonplaats. Zuid-Holland is verantwoordelijk meer dan 40% van de landelijke CO₂-uitstoot en heeft het grootste natuurtekort van Nederland.

Mijn flink belaste leefomgeving heeft steeds meer te lijden onder geluidsoverlast van vliegverkeer, intensief (vracht)verkeer en de toename van bedrijven met alle bijbehorende vervuiling van lucht, bodem en (oppervlakte)water.

Het zijn allemaal redenen voor mij om het beleid van de provincie kritisch tegen het licht te houden n.a.v. de komst van het Vijfde Dorp en nog meer industrie in de Zuidplaspolder.

Het beleid van de provincie in de praktijk

Mijn punten van zorg richten zich op het beleid van de provincie, inclusief de controle- en handhavingstaken, en de gevolgen daarvan voor de huidige en toekomstige leefomgeving.

In mijn leefomgeving gaat het om de stapeleffecten van (o.a.) de volgende ontwikkelingen:

1. Rotterdam Airport van eigenaar Schiphol mag open blijven, terwijl volgens MOB de vereiste natuurvergunning van de provincie ontbreekt. Het Vijfde Dorp en mijn woonplaats liggen bij de meest voorkomende windrichtingen op de aanvliegeroute met alle bijbehorende geluidsoverlast en uitstoot van CO₂, stikstof en (ultra)fijnstof.
2. Volgens MOB heeft overheidsbedrijf Schiphol geen natuurvergunning voor de helft van de 500.000 Amsterdamse vluchten, waarvan de geluidsoverlast en vervuiling regelmatig letterlijk boven mijn hoofd afspelen. Schiphol is na Tata Steel de 2^e stikstofoxide-producent in Nederland. Schokkend genoeg blijft de noodzakelijke handhaving rond Schiphol al jaren achterwege. Dat geldt ook voor het (o.a. door handhaving) voorkomen, of drastisch beperken van vluchten over (dicht)bevolkt gebied in deze regio.
3. Een afvalbedrijf in mijn regio begaat jarenlang overtredingen en zit er nog steeds. Het toezicht op de naleving van milieuregels is te vaak een lachertje, aldus dit onderzoek.² De statistieken uit dat onderzoek m.b.t. de Omgevingsdienst in mijn regio zijn reden tot zorg. Net als diens innige samenwerking met de gemeenten, die ze juist moet controleren.

^A stikstofoxide schaadt de natuur en gezondheid, maar is ook een zeer krachtig broeikasgas

Analyse provinciaal beleid

4. Ontbrak daarom de m.e.r. bij de aanleg van alweer een enorme industrieterrein in mijn regio met energie-intensieve en CO₂-producerende kassen en bedrijvenblokkendozen? Met alle bijbehorend verkeerslawaaai, nachtelijke lichtvervuiling door verkeer en kassen (de gemeente past structureel veel soepelere normen toe voor lichtgevende rozenkassen) en uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof. Een moderne kas produceert evenveel CO₂ als 12.000 woningen. De glastuinbouw gebruikt 10% van al het gas in Nederland.
5. De provincie en gemeente hebben in mijn regio biomassastook gestimuleerd met drie centrales van ieder 14,9 MW voor een enorme paprikateler. Dankzij de inzet van betrokken inwoners en MOB is inmiddels één centrale van tafel. De andere centrales hebben ieder subsidies toegekend gekregen voor meer dan 17 MW? Gelukkig lijkt de provincie zich in dit dossier wel aan de wet te willen houden en blokkeert ze de vereiste natuurvergunningen van de biomassaboeren met hun gemanipuleerde uitstootcijfers³, waardoor beide centrales al 3½ jaar niet kunnen starten. De gemeente weigert de vergunningen in te trekken, ondanks de herhaaldelijke verzoeken van inwoners.
6. Eén van deze ondernemers wil de centrale plaatsen op het terrein van zijn i.s.m. de gemeente in omvang te verdubbelen afvalbedrijf nabij de woonwijken en veroorzaakt daar al meer dan 10 jaar serieuze stankoverlast. Waarom mag dat (eventueel te verdubbelen) afvalbedrijf overlast blijven produceren nabij woonwijken?
7. De provincie bevordert grootschalige warmtenetten met fossiele restwarmte van o.a. Shell Pernis. Het extreem hete water van de pijpleiding vanaf de haven naar Den Haag en Leiden verdringt alle duurzame alternatieven met lagere temperaturen, zoals geo- en aquathermie. En het verlengt de afhankelijkheid van het fossiele tijdperk. Inwoners betalen zesvoudig mee aan deze gedwongen winkelnering. Er bestaan plannen voor een tweede pijpleiding 'Oost' voor de energie-intensieve glastuinbouw in mijn regio.
8. De provincie wil een enorm industrieterrein Greenport Boskoop aanleggen met o.a. kassen en alle bijbehorend extra verkeerslawaaai en uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof.
9. De provincie wil alweer een provinciale weg aanleggen: de Bentwoudlaan (N207 Zuid). Die vormt het verlengde van de ook al Nieuwe Vredenburglaan met een opgestelde m.e.r. vol optimistische aannames. Wie toetst eigenlijk al die aannames en uitkomsten van modellen na de uiteindelijke realisatie? Beide wegen verbinden de parallelle A12 met het eerder genoemde Greenport Boskoop. Dat betekent nog meer verkeerslawaaai en uitstoot van CO₂, stikstof en fijnstof.
10. Het oorspronkelijke Bentwoud is met meer dan een derde in omvang gekrompen door de voorgenomen Bentwoudlaan, terwijl er al een groot natuurtekort is in Zuid-Holland (zie inleiding)?
11. Bovenstaande ontwikkelingen zijn in strijd met het Schone Lucht Akkoord, dat streeft naar een verbeterde luchtkwaliteit op basis van de strenge WHO-normen i.p.v. de soepele EU-normen. De Omgevingsdienst laat de WHO-normen echter onderbelicht in haar rapportage over luchtmetingen.
12. Serieuze energiebesparingen blijven al jaren ver achter. Bedrijven zijn sinds 1993 verplicht om volgens de Wet Milieubeheer energiebesparende maatregelen te nemen als deze binnen vijf jaar (terwijl tien jaar gebruikelijk is voor bedrijfsinvesteringen) terugverdiend kunnen worden. Volgens de NVDE wordt er, ondanks toezeggingen van provincies in 2017, te weinig gecontroleerd of dit wel gebeurt.
13. Een mislukt convenant met grote bedrijven uit 2009 over energiebesparende maatregelen zorgt voor een jaarlijkse verspilling van vele Megaton CO₂.

Analyse provinciaal beleid

Overconsumptie

Zelden wordt de vraag gesteld of bepaalde producten of diensten zouden moeten verdwijnen door alle schade voor de (toekomstige) leefomgeving. Een deel van de energie-intensieve glastuinbouw produceert het luxeartikel snijbloemen (o.a. rozen), waarvan het grootste deel met het energieslurpende vliegtuig de wereld over gaat om een week later bij het chemisch afval te eindigen.

Deze enorme verspilling van energie, ruimte en grondstoffen geeft alle aanleiding om te komen tot andere keuzes. Bijvoorbeeld een reductie van de met miljarden gesubsidieerde kassen (verlaagde energiebelastingen, ontduiken⁴ verplichte EU CO₂-heffing) en de luxediensvliegen (zonder BTW en accijnzen, miljarden coronasteun en herhaaldelijke aandelenaankopen, 10e overheidsredding van KLM in 100 jaar).

Het kan én moet anders anno 2022.

Kwaliteit leefomgeving neemt steeds verder af

Telkens presenteert de provincie nieuwe plannen m.b.t. de leefomgeving als losstaande ontwikkelingen, zonder serieus rekening te houden met de opstapeling van alle eerdere schadelijke plannen en ontwikkelingen.

Dutch Earth Overshoot Day viel dit jaar al op 12 april. De gemiddelde Nederlander heeft 7,3 keer de natuurlijke capaciteit van Nederland nodig om aan zijn levensstandaard te kunnen voldoen. Wereldwijd is dat 3,6.

Daarmee is het krampachtig vasthouden aan het traditionele economische groeistreven uit de vorige eeuw een achterhaald en inmiddels tamelijk gevaarlijk doodlopend pad.

Toch blijft de provincie deze regio sinds de eeuwwisseling ombouwen tot een groot energieslurpend en CO₂- en stikstofproducerend (agrarisch) industrieterrein met alle bijbehorende transporten over land en in de lucht met een opstapeling van geluidsoverlast, vervuiling, natuur- en klimaatschade. Dat alles staat op gespannen voet met de snel toenemende urgentie van de vele landelijke en regionale knelpunten, zoals eerder opgesomd.

De provincie wekt in alle eerder genoemde plannen de indruk dat het anno 2022 nog kan handelen als in de economisch, exportgerichte jaren negentig vorige eeuw, waar de natuur en het klimaat vooral beschouwd werd als een productiemiddel waar je oneindig roofofbouw op kon plegen. Met als resultaat dat Zuid-Holland veruit de meest fossiele provincie van Nederland is. Wanneer verlegt de provincie haar beleid naar de nieuwe werkelijkheid?

Alternatief voor het Vijfde Dorp

In de Zuidplaspolder moet weer een veengebied in deze regio wijken voor nog meer industrieterreinen en woningen, direct onder de aanvliegroute naar Rotterdam.

Terwijl de natuur- en klimaatdoelen en de veiligheidssituatie heel andere keuzes vereisen m.b.t. de inrichting van het landschap dan in de vorige eeuw. Minder gericht op de economische, energie-intensieve en exportgerichte groei, maar meer gericht op het evenwicht m.b.t. nieuwe en eerder gemaakte (inmiddels onhoudbare) keuzes.

Analyse provinciaal beleid

Extreem laaggelegen en verder zakkende, CO₂-uitstotende veengronden volbouwen met nog meer woningen en industrie is ronduit contraproductief. Nergens in de provinciale plannen wordt een alternatief opgenomen dat wél zorgt voor de noodzakelijke daling van (o.a.) de stikstof- en CO₂-uitstoot.

Want er zijn andere mogelijkheden voor de vooral door Rotterdam gewenste extra woningbouw in deze regio. Als de provincie gaat handhaven op de ontbrekende natuurvergunning van Rotterdam Airport, kan dat vliegveld direct sluiten en komt er in de wijk Zestienhoven ruimte vrij voor minimaal 10.000 woningen. Door het verdwenen Rotterdamse vliegverkeer en alle bijbehorende verplaatsingen wordt dan eindelijk een stapje gezet richting de natuur- en klimaatdoelen met minder stikstof, (ultra)fijnstof en CO₂.

Het Middengebied Zuidplaspolder kan een drassig natuurgebied worden, waardoor minder CO₂ kan ontsnappen uit het veen. Veengrond blijkt heel geschikt voor natuurlijke CO₂-opslag. En goedkoper dan het met miljarden gesubsidieerde CCS. Eén vierkante meter veen legt jaarlijks meer dan vijf keer⁵ zoveel CO₂ vast als een vierkante meter bos. Mijn regio beschikt over veel veen: de Krimpenerwaard, de Zuidplaspolder en de polders van Waddinxveen tot aan de N11, waaronder het beoogde industrieterrein Greenport Boskoop. De veengronden kunnen gebruikt worden voor grootschalige wateropslag en waterbuffer in droge en natte tijden.

Samenwerken met de natuur is essentieel voor onze overleving en draagt direct bij aan de wettelijke natuur- en klimaatdoelen. En het beperkt de verdere verslechtering van de leefbaarheid in deze overvolle regio.

Tot slot

Ondanks de complexiteit van de materie heb ik aangetoond dat zowel het huidige provinciale beleid als de bijbehorende controle en handhaving structureel tekort schieten in relatie tot alle beschreven urgente maatschappelijke problemen m.b.t. de huidige en toekomstige leefomgeving in mijn regio.

Ik verwacht dat deze notitie kan leiden tot een grondige herbezinning van het Vijfde Dorp en andere provinciale plannen en aandachtsgebieden m.b.t. de natuur en het klimaat, allemaal in het belang van de huidige én toekomstige inwoners van deze regio.

Bronvermeldingen

¹ <https://www.rd.nl/artikel/973471-voor-miljarden-aan-russische-olie-en-gas-via-rotterdamse-haven>

² <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/bedrijven-woorden-nauwelijks-gecontroleerd-op-milieudelicten-en-krijgen-zelden-een-boete~bc6de8c2/> en de samenvatting <https://www.trouw.nl/opinie/het-toezicht-op-de-naleving-van-milieuregels-is-te-vaak-een-lachertje~b68fc1e7/>

³ <https://mobilisation.nl/index.php?id=5> zoek in de tekst naar ‘Desnoods fraude plegen’

⁴ <https://nos.nl/artikel/2307575-glastuinbouw-ontduikt-co2-regels-ministerie-int-heffing-niet>

⁵ <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/veengebieden-zijn-veel-betere-co2-sponzen-dan-tropisch-oerwoud~b482ed62/>